

DE DIGITALE SPAARNEPOST

Nr 563 Oktober 2023

Inleiding Spaarnepost Oktober 2023

Het nieuwe seizoen is weer begonnen met een mooie veiling- en gezelligheidsavond in september. In de Spaarnepost van september was het droevige bericht opgenomen van het plotselinge overlijden van Cor Fortgens, onze oud-penningmeester en de secretaris/webmaster van het Maandblad Filatelie. Tijdens de verenigingsavond en bij de bestuursvergadering van eind september werd aan Cor gedacht. Inmiddels heeft de OHvZ secretaris ook de rol op zich genomen van secretaris van het Maandbladbestuur en hij stapt daarmee in de schoenen van Cor, al zal de technische kant van de Maandbladwebsite worden verzorgd door Maandblad-vice voorzitter Harrie Jans. Over dat Maandblad: hou het oktobernummer in de gaten! Daar staat heel veel informatie over de digitale stand van zaken in de Nederlandse georganiseerde (en ongeorganiseerde) filatelie.

Na heel veel trouwe jaren heeft Ineke Hagens-Buijs aangegeven dat zij na komend seizoen wil gaan stoppen met de organisatie van de rondzending postzegels voor OHvZ. Al vele jaren is zij degene geweest die zorgde voor het innemen van nieuwe rondzendboekjes en voor het verspreiden van de doosjes met postzegelboekjes en snuffelenvelopen onder de sectiehoofden. Ze stelde daarbij de doosjes vaak zo samen dat de leden van secties er zegels in konden tegenkomen die ze verzamelden, want Ineke had een goed beeld van wat er zoal werd en wordt verzameld. Ook nam zij doosjes weer in ontvangst als ze 'gelopen hadden' en ze zorgde ervoor dat de (deels) leeggehaalde boekjes weer terug gingen naar de indieners. Die kregen dan betaald. We zoeken nu dus naar een vervanger van Ineke en die moet thuis voldoende opslagruimte hebben om de nog niet of niet meer roulerende boekjes te stallen. En het moet iemand zijn die het leuk vindt om een spin in het web te zijn van het rondzendverkeer. Degene die het werk van Ineke wil gaan overnemen hoeft niet in het bestuur van OHvZ plaats te nemen.

Kortom:

Wie wordt de nieuwe organisator van de rondzending?

Zoals ook al aangegeven in de Spaarnepost van september: er is nu een hopelijk tijdelijke innamestop voor nieuwe rondzendboekjes en we gaan helemaal ophouden met de snuffelenvelopen (dat kan beter in de 5-cent boeken). Wel kan nog nieuw materiaal worden ingeleverd voor de rondzending poststukken. Graag zelfs! Bij Dik de Geus zijn grote enveloppen te koop en in te leveren. Hij neemt er ook een aantal mee naar de verenigingsavond.

Verder is het zo dat we weer een jaar hebben genoten van de tweede lichting 5-cent boeken en dat er in oktober en november voor het laatst in kan worden gesnuffeld. Daarna gaan ze uit de roulatie. Inmiddels zijn er ook weer nieuwe 5-cent boeken ingeleverd (en deels ook al in te zien). Maar er is ook weer ruimte voor nieuwe. Die kunnen tijdens de verenigingsavond ingeleverd worden bij Theo of bij iemand anders van het bestuur. Dus:

Graag inleveren nieuwe 5-cent boeken!

Tenslotte: het bestuur heeft besloten dat de Algemene Leden Vergadering niet in december maar al in november 2023 zal worden gehouden. In de Spaarnepost van november komen dan ook alle jaarstukken en de agenda voor die ALV en daar wordt op dit moment hard aan gewerkt. Op die novemberbijeenkomst zal er ook een 'gewone' veiling worden gehouden en is dus voor de laatste keer gelegenheid om de tweede lichting van 100 5-cent boeken door te vlooiën. Iedereen krijgt de Spaarnepost van november thuisgestuurd per post en op de brief met die Spaarnepost willen we een

speciale nieuwe OHvZ postzegel gaan plakken (twee keer een 'eentje'). Voor degenen die op de ALV avond komen is er ook gratis een postfris exemplaar! Dus:

RESERVEER ALVAST DE AVOND VAN DE 15^E NOVEMBER 2023 VOOR DE ALGEMENE LEDENVERGADERING

Maar daarvóór hebben we natuurlijk in oktober ook al een bijeenkomst: op 18 oktober hopen we ook weer veel leden te zien!

TD

Poststuk van de Maand

We hebben geen enkele reactie binnengekregen op onze vraag in de Spaarnepost van september: kijk nog eens even naar dat Poststuk van de Maand! Het is nu ook onderdeel geworden van een vraag bij de Nederlandse Academie voor Filatelie, zag ik.

Deze maand een voorproefje van de uitbreiding die we nu plannen voor de Postgeschiedenis op de website van OHvZ. Nu we ook de Haarlemmermeer hebben meegenomen is ook Schiphol natuurlijk een voor de hand liggende postgeschiedenis-kandidaat en daarbij horen ook de vele 'eerste-vlucht' enveloppen die in de loop van de tijd zijn uitgegeven. Hier een voorbeeld van een heel bijzondere eerste vlucht: de '1^e poolvlucht Amsterdam-Tokio'. Verstuurd op 30 oktober 1958 vanaf Den Haag. Het poststempel toont: 's-Gravenhage Van Alkemadeaan. De vlucht zelf ging op 1 november 1958. Op de niet afgebeelde achterzijde staat een aankomststempel van Tokyo AP Japan 3 XI 1958 (14-16). De frankering bedroeg 75 cent en daar zat ook een bijzondere vluchten luchtpostzegel bij van 25 cent.

Als er leden zijn met een verzameling eerste-dag-vluchten-enveloppen: geef even door dan kan ik gaan kijken wat we nog kunnen aanvullen! Bij voorbaat dank!

TD

Digitale filatelie

In het Maandblad Filatelie van september 2023 was de rubriek 'Digitale Filatelie' gewijd aan telegraafzegels. Daarbij werden de volgende URLs gegeven van nuttige websites op dat terrein:

BRON 1: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Telegrafie> (de Nederlandstalige wikipediapagina)

BRON 2: www.telegram.nl (website van de particuliere organisatie in Nederland die telegrammen verstuurt)

BRON 3: https://nl.wikipedia.org/wiki/Belgische_postzegels (o.a. over de Belgische telegraafzegels)

BRON 4: https://en.wikipedia.org/wiki/British_and_Irish_Magnetic_Telegraph_Company (de eerste telegraafmaatschappij met postzegels: in Groot Brittannië, in 1853)

BRON 5: <https://www.stanleygibbons.com/collecting-stamps/dispatches/india-telegraph-stamps> (een verhaal over de Brits-Indische telegraafzegels)

BRON 6: https://en.wikipedia.org/wiki/Telegraph_stamp#cite_note-3 (informatie over telegraafzegels wereldwijd)

BRON 7: <https://telstamps.org.uk/Telegraphs/index.html> (een zeer uitgebreide particuliere website over telegraafzegels; van Steve Panting)

BRON 8: <https://telstamps.org.uk/Telegraphs/World/index-Nd.html> (Panting's pagina over Nederlandse telegraafzegels)

BRON 9: <https://telstamps.org.uk/Telegraphs/World/Belge.html> (idem België)

BRON 10: <https://telstamps.org.uk/Telegraphs/BTC.html> (idem over de British Telegraph Company)

BRON 11: https://telstamps.org.uk/Telegraphs/World/HTS/updates/Ned_Seals.html (idem over de Nederlandse telegraaf 'seals')

BRON 12: http://telstamps.org.uk/Telegraphs/World/HTS/updates/Italy_Seals.html (idem: o.a. over Nederlands Indië).

BRON 13: <https://www.ibarefoot.co.uk/telegraph-stamps-for-sale.htm> (een voorbeeld van een verwante tak van filatelistische sport: de telefoonzegels, uit de website van John Barefoot)

BRON 14: <https://www.filahome.nl/postzegel-encyclopedie/telegramzegel.htm> (stukje over telegraafzegels op de Filahome-encyclopedie pagina)

BRON 15: https://en.wikipedia.org/wiki/Steve_Hiscocks (over een oudere schrijver over telegraafzegels, met o.a. een boek uit 1982).

In het Maandblad Filatelie van Oktober staat een groot themagedeelte over Digitale Filatelie, met daarbij een overzicht van de digitale (en niet-digitale) stand van zaken in de Nederlandse filatelie: koepelorganisaties, verenigingen, particuliere websites, handelaren en veilingen.

Robert Deuling: over Herauten en afbeeldingen van wapens op Franse postzegels

Een heraut of volledig Heraut van Wapenen was in de Europese middeleeuwen een in een tabberd geklede functionaris, voortgekomen uit groepen artiesten die met de ridders naar toernooien trokken. De naam "heraut" stamt af van het Oudhoogduitse woord *heriwalt*, wat legeraanvoerder betekende: een samenvoeging van het woord *heir* (leger) en *walt* (uit het Duitse *Verwaltung* of administratie).

Herauten waren ongewapend en onschendbaar en genoten vrijstelling van belastingen. Gekleed in een herkenbare tabberd (kleed, of mantel met de wapentekens van de heer die werd gediend) deden zij dienst als boodschapper. In vreedetijd stonden herauten in voor de organisatie van toernooien. Vanaf het begin van de 13e eeuw kondigden zij de deelnemers ervan aan en verklaarden de wapens als boodschapper en ceremoniemeester. Een belangrijk deel van dat proces was het bekendmaken van de identiteit van de deelnemers.

In oorlogstijd konden herauten door hun kennis van wapenschilden een inventaris maken van alle strijdende partijen. Zij verklaarden de oorlog en sloten vrede. Zij moesten ook de eis tot overgave overbrengen. Tot hun takenpakket behoorde ook om voor de veldslag de testamenten op te maken en nadien de gesneuvelden te identificeren en begraven. Tenslotte regelden de herauten ook de betaling van het saldo van de losgelden van de gevangengenomen krijgers.

Daarnaast waren de herauten vervaardigers van wapenboeken met afbeeldingen van wapens, scheppers van de bijbehorende vaktaal en blazoenering. Een 'wapen' was niet alleen zichtbaar op de tabberd, maar vooral op het schild en op de vlag. Het woord heraldiek stamt af van "heraut". [in het Maandblad Filatelie stond in het maartnummer van 2023 een groot artikel daarover van Ralf Hartemink (op bladzijdes 122-126)].

Vanaf de 14e eeuw zijn drie klassen herauten bekend; Persevant (leerling), herauten en de wapenkoning. Ook werden al snel colleges gevormd, maar die werden in Europa voor het grootste deel afgeschaft tijdens de Franse Revolutie (1789-1799).

Door hun kennis van wapens en hun rechthebbenden, waren herauten de aangewezen personen om een nieuw wapen te ontwerpen indien er een zoon van een "heer" werd geboren. De eerste zoon als erfopvolger mocht het wapen van de vader voeren. De overige zonen moesten laten zien op het wapen, dat zij niet de directe erfopvolger waren. Dit werd gedaan door een zogenaamde barensteel aan het oorspronkelijke wapen toe te voegen.

Een barensteel of lambel is een *brisure* of breuk waarmee het wapen van een zoon zich onderscheidt van dat van zijn vader. Daarnaast werd het ook veel gebruikt voor de aanduiding van een jongere familietak. In de Nederlandse en Belgische *heraldiek* zijn barenstelen in de 19e eeuw wel gebruikt door de Prinsen der Nederlanden. Het gebruik is in Nederland en België verdwenen, maar de Engelse en Franse prinsen voeren in hun wapens barenstelen met drie, vier of vijf hangers of "pendants". Op deze hangers worden kleine symbolen geplaatst die de kenner duidelijk maakt om wie het gaat en die aangeven of de drager van het wapen een tweede, derde of jongere zoon, of een kleinzoon van het hoofd van een familie is.

Een barensteel met één pendant komt zelden voor; drie of vier hangers zijn de norm. Het was vroeger niet gebruikelijk om de wapenschilden van dochters met een barensteel te beladen maar ook in dit opzicht zijn vrouwen nu geëmancipeerd. Waren er geen zonen, maar alleen een dochter als erfopvolg(st)er, dan kreeg zij wel een eigen wapen.

In latere tijden werd de barensteel aan de einden afgeschuind en kregen de pendants de vorm van een zwaluwstaart. De balk werd ook gebruikt voor buitenechtelijke zonen en werd dan bastaardbalk genoemd. De bastaard werd ook aangeduid met andere afwijkingen van het wapen, zoals

wapenrand, of schildzoom of door het niet inkleuren van een deel (veld) van het wapen en door een, al dan niet ingekorte, schuinstreep.

Overigens: het woord Héraut heeft niets te maken met het Franse departement Hérault (nr 34), vernoemd naar de gelijknamige rivier, die door het departement stroomt. De rivier ontspringt op de Mont Aigoual in het zuiden van de Cevennen en stroomt zuidwaarts naar de Middellandse Zee. De uitmonding in de Middellandse Zee is nabij het plaatsje Agde.

Afbeeldingen van herauten van de 14e tot de 17e eeuw uit Hugo Gerard Ströhls wapenkundige atlas (1899)

Afwijkingen van het wapen voor bastaarden op Franse postzegels.

Schildzoom Berri (Y959)

en Nivernais (Y1001)

Schuinstreep in bovenbalk Nancy (Y526)

Schuinstreep over heel schild (één kleur) Alsace (Y756)

en (met figuren) Lorraine (Y757)

en (één kleur) Bourbonnais (Y1002)

en (met figuren) Marche (Y1045)

Schuinstreep over heel schild niet ingekleurd Champagne (Y953)

en (onder balk) Troyes (Y1353)

Wapenrand (één kleur) Anjou (Y838)

en (één kleur) Limousin (Y900)

en (meer kleuren) Touraine (Y902)

Wapenrand met teken Maine (Y999)

Afwijkingen van het wapen voor niet troonopvolgers in Franse postzegels
Barensteel met drie pendants Provence (Y574)

en Orléanais (Y604)

Voor het samenstellen van deze tekst en de afbeelding is gebruik gemaakt van Wikipedia. De postzegels zijn de Timbres de France uit de Catalogue van uitgever Yvert & Tellier.